

ET GEOLOGISK FELTOPHOLD I SYDGRØNLAND

Af stud. scient. *Karsten Secher*

Grønland, en del af Danmark, der rummer et geologisk arbejdsområde af fantastisk størrelse og interesse. Dette var tidligere erkendt, og gennem kontinuerte undersøgelser i en lang årrække er der efterhånden dannet en solid viden om denne landsdels geologi. (Jvf. bl. a. tidligere artikler i dette tidsskrift). Imidlertid er undersøgelserne langt fra afsluttede, og dette giver geologistuderende mulighed for at komme til Grønland som assistenter for geologer i felten. Alt efter hvor og under hvilke omstændigheder man er placeret i Grønland, er der chance for at opleve en del nye ting af faglig og ikke mindst af menneskelig art.

Jeg var placeret i en større geologisk baraklejr ved Narssaq, Dyrnæslejren, hvorfra undersøgelserne af bjergkomplekset Ilímaussaq, hvortil bl. a. Kvanefjeld hører, foregår. Undersøgelserne her er af meget forskellig karakter og omfatter f. eks. udtegning af geologiske og topografiske kort, radioaktive målinger, kerneboringer, måling af vandbalance, der alle selvsagt giver den studerende stor mulighed for indblik i geologiske arbejdsmetoder. Dette er sådan set, hvad der foresvæver en, mens man endnu er hjemme, og ikke ret meget mere. Det er dog nok til at oparbejde en begejstring; senere opdager man, at noget af begejstringen måske er væk, men at der så er andre ting, der gør et feltophold på Grønland til noget ganske specielt.

Det egentlige arbejde udføres på basis af to forskellige lejrtyper. Den første og mest anvendte mulighed er, at en geolog og hans assistent flytter med telt ud i undersøgelsesområdet og i en kortere periode (f. eks. 1 uge) er uafhængig af hovedlejren, Dyrnæs. Den anden mulighed går ud på, at holdet vender tilbage til Dyrnæs hver aften, hvor spisning, overnatning, korttegning m. v. foregår. I en teltlejr opnås en rent tidsmæssig fordel og ofte en særlig personlig kontakt mellem geolog og assistent. I de tilfælde, hvor man vender tilbage til hovedlejren hver aften, er faren for at føle sig lidt ensom, og trangen til hjemlige forhold ikke så stor som i første tilfælde, selvom man – det skal indrømmes – efter en måneds forløb har lært lejrens øvrige personale tilstrækkelig godt at kende, sagtens kan føle, at den enkelte små – meget små – særheder og gøremål pludselig kan opfattes irriterende og ofte nervepirrende.

*Afgang fra Dyrnæslejren
ad den 5 km lange vej til foden af Kvanefjeld ca. 300 m o. h.*

Foto: K. Secher

Arbejdet bestod i at være assistent for en karterende geolog, d. v. s. han arbejder med at tegne et geologisk kort, på grundlag af blotninger. Dette kan ofte være en vanskelig opgave, hvor området er særlig tæt bevokset eller dækket af løst materiale – småsten, sne. Der skal traves meget – fra hver enkelt lille blotning til blotning – og her begynder det egentlige assistentarbejde, nemlig at bære de stenprøver geologen indsamler til støtte for sit kort – og rygsækken bliver hurtigt fuld og tung! Er geologen interesseret, bliver man delagtiggjort i områdets geologiske problemstilling, og måske får man tildelt et mindre, selvstændigt opmålingsarbejde og kan på den måde få et stort fagligt udbytte af sin grønlandstur.

Arbejdet i Dyrnæs var i sommeren 1965 i mange henseender af forsøgsmæssig karakter. Foruden den geologiske kortlægning blev der foretaget målinger med et såkaldt beryllometer. (Se „Grønland“, juli 1966). Der blev foretaget kerneboringer på Kvanefjeld med en ny transportabel boremaskine. Transportabel i den forstand, at den kunne skilles ad og bæres i særligt indrettede rygsække. Jeg deltog i disse boringer, hvor der blev etableret en lejr ved boremaskinen, som dog havde daglig kontakt med Dyrnæs, hvorfra der kom forsyninger af benzin til maskinens to hurtigtdrivende motorer, idet der tilstræbtes at holde dem kontinuert igang fra morgen

Dyrnæslejren set fra vest.

Foto: K. Secher

til aften. Stor var spændingen, hver gang kernen skulle tages op, hvad der skete for hver 1,5 meter indtil 60 meters dybde. Rent forsøgsmæssigt må arbejdet siges at være vellykket, samtidig med at det gav indblik i en geologisk arbejds metode, man sjældent får lejlighed til at overvære i Danmark. Hertil kom målinger af radioaktivitet, undersøgelse af vandbalance (se „Grønland“, august 1966) og udtegnning af topografiske kort. Dette blev foretaget af landinspektørstuderende, og i den forbindelse fik man lejlighed til at stifte bekendtskab med det lidet eftertragtede hverv at holde stadier; meget ensformigt, men desværre nødvendigt for at få topografiske kort over nyindlemmede undersøgelsesområder. Afhængig af vejret blev der i fint vejr arbejdet hårdt, mens der i lange regnvejrperioder ofte var hele fridage, bortset fra de daglige pligter med madlavning, rengøring, vask o. s. v. Det kunne være trættende at arbejde 12 timer daglig flere dage i træk, men allsammen var man forberedt på hjemmefra, og måtte så affinde sig – idet man tænkte på ekspeditionens formål: at nå så meget som muligt af den geologiske undersøgelse på en periode af ca. 3 måneder. Der blev nået meget, ikke mindst på grund af en godt ledet og veltilrettelagt undersøgelsesform og et gennemgående tørt og vindfrit klimatisk vejrlig.

I begyndelsen har alt – arbejdet, naturen, befolkningen – nyhedens interesse; senere, når de første indtryk har sat sig, får man tid til at tænke over den situation, man befinder sig i: ofte alene med en geolog, omgivet af fjeldmark på alle sider, langt fra det, der forstås ved civilisation. Man får tid til at forbavses over, at der også kan være meget varmt på Grønland, nåh ja, man er på bredde med Bergen, men Grønland er vel Grønland. Omkring Skovfjorden er der på grund af store fårehold ikke myg i større mængde end i Nordsjælland – og mange vil nok mene, at man ikke har været i Grønland, hvis der ikke har været over 2 myg pr. cm²; dette er måske rigtigt, da myggene er en del af Grønlands væsen, omend en lille brik i det uendeligt store mønster. Hvad angår flora og fauna forbavses man over den store rigdom og artsantal. Insektlivet – er meget varieret, og det er besynderligt at se lyse, lette sommerfugle flage henover de grønne partier, og det er arter, der ikke eller kun sjældent ses herhjemme. Det samme gælder fuglelivet. Iøjnefaldende er raven, der i Sydgrønland optræder i mængder som husskaden her – og som det samme irritationsmoment; der gives endog belønning for nedlæggelse af disse iøvrigt meget smukke fugle. Overraskende er det ligeledes at møde smørblomst og blåklokke næsten som hjemme, blot modificeret for lægfolk ubetydeligt på grund af det polare klima, der, ikke at forglemme, viser sit sande ansigt hovedparten af året. Sammen med ringe tykkelse af den egentlige jordbund bevirker det barske klima, at der ikke ses et ærligt træ, men kun forkrøblet pilekrat, ofte af stor og tæt udstrækning. Netop det geologiske arbejde giver mulighed for at stifte bekendtskab med slige ejendommelige plantevækster, da geologien jo foregår på tværs af al vegetation. Mange vil nok tro, at Grønland udelukkende er geologi, hvad der naturligvis langt fra er tilfældet, tværtimod, den øvrige natur er både særpræget og varieret.

Livet i Dyrnæslejren byder på mangfoldige variationer, og navnlig byens nærhed er en stor fordel, ikke mindst tilstedeværelsen af KGH's butik – der forøvrigt ikke står tilbage for et københavnsk supermarked, udadtil ihvert fald. Grønland står heller ikke tilbage for resten af Danmark, når det gælder festlige arrangementer. Et sådant i forbindelse med indsamling til en børnehavenbygning mindede i betydelig grad om en lignende foreteelse i en dansk provinsby med boder, skydetelte, iskagehuse og meget andet gøgl. Ydermere var der arrangeret en tovtrækningskonkurrence, hvor GGU havde den ære at blive opfordret til at deltage mod brandmændene og „fabrikken“. Vi tabte, men tog os godt ud i vore røde anorakker og store bjergstøvler – nogle endog med flip og slips. Senere gav brandmændene opvisning, en opvisning der var baseret på vand i slangerne, hvad der da også kom efter et kvarters tid, til stor glæde for alle. Den dag var halv fridag for os, og i dagens anledning var lejrens brandrøde jeep pudset og forsynet med to dannebrogflag – jo det var en yderst uventet og behagelig afveksling i den daglige rutine.

*Stort isfjeld,
der er strandet i den lille bugt ved Dyrnæslejren.*

Foto: B. Leth Nielsen

Til trods for butikkens nærhed er en stor del af kosten baseret på konserver, der er medtaget hjemmefra. Årsagen er, at man ikke altid kan regne med at kunne komme til byen, ligesom det letter planlægningen af ekspeditionen, at det meste kan ordnes i København. Dåsømad bliver man let træt af; derfor er det rart, at Grønlands fiskerigdom er så stor, at man bogstavelig talt kan fange middagen, en halv time før

den skal serveres. Det var da oftest torsk, men med lidt held kunne der godt være kogt laks til alle.

En interessant ting var, at Dyrnæslejreren er bygget på en af nordboernes gamle bopladser, og der var flere af Nationalmuseets fredede ruiner at beskue endog resterne af en formodet kirke. Ganske vist var der kun lavbegravede stenvolde at se, men det gav alligevel en fornemmelse af, at det dejlige sted, som Dyrnæs er, med elvdalen og den lille bugt, var noget særligt. Det havde andre også fundet ud af, for der var, til min store forundring, en stadig strøm af turister i alle aldre, der dels skulle se nordboruinerne, dels dette mærkelige fjeld, hvor der var fundet uran. Også Narssaq's beboere yndede Dyrnæs-elvdalen, vel hovedsagelig fordi den rummede byens længste vej tilgængelig for bilkørsel – ialt 16 km. Af samme grund kunne man for en pris af 20 kr. køre i taxa fra byen til den geologiske feltlejr – en ting der i grunden forekom helt civiliseret.

I begyndelsen af september begynder det mere ustabile vejr at sætte en naturlig stopper for feltarbejdet, hvoraf meget er blevet udført i de 3 måneder, der gik. Efter at have oplevet sensommerens nordlysformationer, der er af fantastisk styrke og farverigdom, tager man afsked med Grønland – i håb om, at der er en maskine, som flyver i retning mod København.